

การบอกประวัติของคำที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย

กัณฑ์มา วัฒนธรรมประเสริฐ *

ผู้เขียนสนใจเรื่องประวัติของคำไทย
ในแง่ที่ว่า คำนั้นเป็นคำที่ไทยเรารับมาจาก
ภาษาใด หรือที่พจนานุกรมฉบับราช
บัณฑิตยสถาน^๑ พ.ศ. ๒๔๕๓ และ พ.ศ.
๒๕๒๕ กำหนดเรียกว่า “ที่มาของคำ”

การสืบค้นประวัติของคำเป็นเรื่องที่ทำให้
สมบูรณ์และถูกต้องได้ยาก คงปรากฏข้อความใน
คำนำของพจนานุกรมฯ (๒๔๕๓ : (๕) ว่าในเรื่อง
ประวัติของคำนั้น พจนานุกรมที่สมบูรณ์จริงๆ จะ
ต้องให้ประวัติของคำโดยละเอียด เช่นว่า คำนี้ใช้
กันในสมัยไหน มาจากภาษาอะไร ข้อนี้เป็นข้อที่
ยากมากในการทำพจนานุกรมนี้ เพราะไม่อาจสอบ
สวนกันหาหนังสืออ่านได้ทุกยุคทุกสมัย ประกอบ
ทั้งอุปสรรคต่างๆ ในการสืบค้นและให้ตัวอย่างก็มี

ไม่พอ ถึงกระนั้นก็ดี คณะกรรมการก็ได้พยายาม
ที่สุดที่จะให้พจนานุกรมนี้สมบูรณ์ในด้านประวัติ
ของคำ แต่ก็ยังมีคำอีกมากคำที่สืบประวัติไม่ได้
ว่ามาจากภาษาอะไร หรือเป็นภาษาอะไรแน่ บาง
คำก็สืบและวินิจฉัยได้แต่เพียงราว ๆ ยังลงเนื้อเห็น
ไม่ได้แน่แท้ ก็ไม่อาจนำมาลงไว้ในพจนานุกรมนี้
เพราะยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานไว้ชั่วคราว ซึ่งจะ
ต้องหาหลักฐานกันต่อไป . . .

พจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๔๕๓ และ
พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้บอกประวัติของคำในเรื่องที่
มาของคำนั้นๆ ไว้ต่างกัน คือ

พจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๔๕๓ กำหนด
ที่มาของคำไว้ ๑๑ ภาษา ได้แก่

๑. ข.	เขมร	๗. ป.	บาลี(บาลี)
๒. จ.	จีน	๘. ผ.	ฝรั่งเศส
๓. ช.	ชวา	๙. ส.	สันสกฤต
๔. ฉ.	ญวน	๑๐. อ.	อังกฤษ
๕. ต.	ตะเลง	๑๑. ฮ.	ฮินดู
๖. บ.	เบงกอล		

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^๑ ในการกล่าวถึงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานครั้งต่อไป เพื่อความกะทัดรัดผู้เขียนจะใช้เครื่องหมาย“๑”
ท้ายคำพจนานุกรม

พจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๕๒๕ กำหนด
ที่มาของคำไว้ ๑๔ ภาษา ได้แก่

๑. ข. เขมร	๘. ป. ปาลี(บาลี)
๒. จ. จีน	๙. ผ. ฝรั่งเศส
๓. ช. ชวา	๑๐. ม. มลายู*
๔. ฉ. ญวน	๑๑. ด. ละติน*
๕. ฉี. ญี่ปุ่น*	๑๒. ส. สันสกฤต
๖. ค. ตะเลง	๑๓. อ. อังกฤษ
๗. บ. เบงกอลี	๑๔. ฮ. ฮินดี*

การบอกที่มาของคำมาจากภาษาใด
นั้น พจนานุกรมฯ^๒ ใช้วิธีการดังนี้

๑. บอกที่มาของคำเป็นอักษรย่อไว้ในวงเล็บท้ายคำนั้น ๆ

ตัวอย่าง

ขลา น. เสื้อ (ข.) จีนแส น. หมอ,
ครู, จีนแส ก๊ว (จ.) อังสนา น. ดอก
ประดู่ (ช.) อง น. ชื่อตำแหน่งญวนใช้
เรียกนำหน้าว่า องนั้น องนี้ เช่น องเชียง
สื่อ (ญ.) การารเต้ น. ศิลปะการต่อสู้ป้องกัน
ตัวด้วยมือเปล่า โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น มือ
เท้า คอก ศีรษะ ที่ฝึกจนแข็งแกร่งแล้ว มี
แพร่หลายในญี่ปุ่นและเกาหลี (ญ.)

ผลา น. ง้าว ว. กล้า, คม น. (ก้อนหิน)
(ต.) ลีซี น. พวงดอกไม้ พวงมาลัย (บ.)
นวก-, นวกะ ๑ น. ผู้ใหม่, ผู้อ่อน (ป.)
กาสิโร น. สถานการณ์ขนาดใหญ่และ
โอโถง มีการพนันหลายชนิด เช่น รูเล็ตต์
ไพ่ (ผ. casino) ศรี ๒ น. พลุ (มลายู)
มิสซา น. พิธีกรรมในศาสนาคริสต์ นิกาย
โรมันคาทอลิก เพื่อระลึกถึงพระเยซูที่ทรง
สิ้นเสียสวาทขณะที่รับประทานอาหารมื้อสุดท้าย
โดยสัญญาว่า เมื่อประกอบพิธีแบ่ง
ขนมปังซึ่งที่พระองค์กระทำ พระองค์จะเสด็จ
มาร่วมด้วยทุกครั้ง (ล. missa อ. mass)
ลุลาช น. ควาย (ส.) ฟาร์ม น. อาณา
บริเวณที่ใช้ทำการเกษตรกรรม เช่น เพาะ
ปลูก เลี้ยงสัตว์ (อ. farm) มัสรู ๑ น. ชื่อ
ผ้าไหมมีริ้วเป็นสีต่าง ๆ, เข็มซาบไหมก็เรียก
(ฮ. มัสรู ; ม. มิสรู)

๒. คำใดที่มีรูปคำหรือเสียงอ่านต่าง
กับภาษาเดิม พจนานุกรมฯ จะบอกรูปคำ
ในภาษาเดิมไว้ในวงเล็บท้ายคำนั้น

* เป็นภาษาพจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๕๒๕ กำหนดหรือเรียกต่างกับพจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๕๕๑

๒ ตัวอย่างคำที่อ้างถึงเป็นคำที่นำมาจากพจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๕๒๕ เพราะเป็นฉบับที่ปรับปรุงจากพจนานุกรมฯ พ.ศ. ๒๕๕๑.

ตัวอย่าง

กรวด ๑ น. ก้อนหินเล็ก ๆ เชื่องกว่า
เม็ดยา (ข. กรวด) ป่าพจน์ น. คำเป็น
ประธาน พุทธวณะ คำบาลี (ป. ปาวจน)
ไววรรณ น. สีจาง สีซีต (ส. วิวรรณ)

๓. คำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต
ซึ่งเป็นภาษาที่มีรูปศัพท์และเสียงเหมือนหรือ
ใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ พจนานุกรมฯ จะ
มีวิธีการบอกที่มาของคำดังนี้

๓.๑ ถ้าคำนั้นมีรูปศัพท์และเสียง
เหมือนหรือใกล้เคียงกับทั้งภาษาบาลีและภาษา
สันสกฤต หรือภาษาไทยใช้รูปกึ่งบาลีกึ่งสัน
สกฤต พจนานุกรมฯ จะบอกรูปคำทั้งที่เป็น
ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตไว้ในวงเล็บท้าย
คำนั้น

ตัวอย่าง

ปลิว ๑ น. ดิน เช่นปลิววิธาตุ (ส. เช่นปลิววิ;
ป. ปฐวี) สารไมย น. หมา (ป. สารเมย;
ส. สารเมย)

๓.๒ ถ้าคำนั้นเป็นคำเฉพาะภาษา
บาลีหรือภาษาสันสกฤต พจนานุกรมฯ จะ
บอกรูปคำที่ใกล้เคียงกับอีกภาษาหนึ่งไว้ใน
วงเล็บท้ายคำนั้น

ตัวอย่าง

ปลุกจลา น. คำถาม (ส. ; ป. ปุจจา) ผรส
น. ขวาน (ป. ; ส. ปรุก)

๓.๓. ถ้าคำนั้นเป็นทั้งภาษาบาลีและ
ภาษาสันสกฤต พจนานุกรมฯ จะบอกเป็น
อักษรย่อไว้ในวงเล็บท้ายคำนั้น

ตัวอย่าง

ขมถ น. กู (ป. ; ส.) ถิม ว. นำกล้ว
(ป. ; ส.)

๔. คำที่ไม่แน่ใจว่ามาจากภาษาใด
แน่ แต่คำนั้นมีเสียงคล้ายกับคำในภาษาใด
ภาษาหนึ่ง พจนานุกรมฯ จะบอกหรือเทียบ
คำในภาษาดังกล่าวไว้ในวงเล็บท้ายคำนั้น

ตัวอย่าง

กะปิ น. ของเค็มทำด้วยกุ้งกับเกลือโซด
และหมักไว้ ใช้ปรุงอาหาร เยื่อเคย กั้ว
(พม่าว่า กาบ) เถมิน น. พวง, ทหาร,
เหล่า, พรานป่า (เทียบ ข. เถมิน ว่า ผู้เดิน)
กรัก น. แก่นขนุนใช้ย้อมผ้า, (โบ) โรงกรัก
คือ โรงที่ต้มกรักในวัด (ตะเลง ว่า แก่นไม้)
มาลัย น. ดอกไม้ที่ร้อยเป็นพวง (เทียบ
ทมิฬ มาไล)

ส่วนคำที่เป็นภาษาไทยกับคำที่ยังไม่
พบแน่ว่าเป็นภาษาใด พจนานุกรมฯ จะไม่
บอกประวัติหรือที่มาของคำเหล่านั้น

การที่พจนานุกรมฯ บอกรายละเอียด
เกี่ยวกับที่มาของคำดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้เขียน
ขอเสนอความคิดเห็นบางประการ ดังนี้

๑. การกำหนดภาษาซึ่งเป็นที่มาของคำต่าง ๆ ว่ามีจำนวน ๑๔ ภาษานั้น ราชบัณฑิตยสถาน กำหนดโดยใช้หลักเกณฑ์ใด เพราะภาษาบางภาษา เช่น ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาฮินดูสตานี พจนานุกรมฯ เก็บคำที่มาจากภาษาเหล่านั้น^๓ ไว้หลายคำ แต่ไม่ได้กำหนดเป็นที่มาของคำไว้ (พจนานุกรมฯ : (๙))

ตัวอย่าง

กระฎุมพี น. คำนี้เติมแปลว่า คนมั่งมี พ่อเรือน ... ทมิฬ (ปาก) ว่าคนจน ... กลดมก (กลอน) ว. หลายอย่างรวมกัน ... (ทมิฬ กลมบ) กานพลู น. ดอกตูมรวมทั้งก้านดอกของต้นกานพลู... (ทมิฬ กรามบ) ราชาวดี ๑ น. เรียกการลงยาชนิดหนึ่ง สำหรับเคลือบทองให้เป็นสีฟ้าว่า ลงยาราชาวดี (เปอร์เซีย) สรัง น. หัวหน้ากะลาสี (เปอร์เซีย) สุหร่าย น. เครื่องโปรยน้ำเป็นฝอยอย่างฝักบัวสำหรับสรง (เปอร์เซีย surahi) สักหลาด น. ผ้าทำ

ด้วยขนสัตว์ (ฮินดูสตานี sakalet) อะไหล่ น. เครื่องสำรองแห่งสิ่งของ เช่น รถ เป็นต้น เพื่อเตรียมไว้ใช้เวลาจำเป็น (ฮินดูสตานี) โมรี ๒ น. ผ้าชนิดหนึ่ง เช่น ผ้าแดงโมรีสีทับ... (ฮินดูสตานี morii ว่า ผ้าเขียวชนิดหนึ่ง...)

นอกจากภาษาดังกล่าว พจนานุกรมฯ ยังบอกที่มาของคำจากภาษาโปรตุเกส (สับเลหลัง) ภาษาอาหรับ (มรสุม ญูฬรัน)

ส่วนคำในภาษาบางภาษา คือภาษาละติน แม้จะมีคำปรากฏในพจนานุกรมฯ เพียงคำเดียว พจนานุกรมฯ ก็ระบุที่มาของคำไว้ ดังนี้

มิสซา^๔ น. พิธีกรรมในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ... (ล. missa ; อ. mass)...

ดังนั้นพจนานุกรมฯ น่าจะกำหนดภาษาดังกล่าวไว้ในที่มาของคำด้วย

๒. ที่มาของคำที่พจนานุกรมฯ ใช้ อักษรย่อว่า ต. หมายถึง ตะเลง คำว่า “ตะ

^๓ คำอธิบายภาษาทั้งสามได้ใน นิรุกติศาสตร์ (พระยาอนุমানราชธน ๒๕๑๗ : ๖๖, ๘๓, ๘๖) และในคำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง (ขุนวิจิตรมาตรา ๒๕๑๑ : ๘๕๕)

^๔ น่าจะเป็นคำที่ภาษาอังกฤษรับมาจากภาษาละติน แล้วไทยรับต่อจากภาษาอังกฤษออกทอดหนึ่งมากกว่าจะเป็นคำที่ไทยรับจากภาษาละตินโดยตรง

เลง” พจนานุกรมฯ (๒๕๒๕: ๓๓๒) ให้คำอธิบายว่า “มอญ” ดังนั้นภาษาทะเลงก็หมายถึงภาษามอญ พจนานุกรมฯ บอกที่มาของจากภาษาทะเลงไว้ประมาณ ๑๐ คำ

ตัวอย่าง

খনอบ ๑ ก. นิ่ง (ต.) ตละ น. เจ้า
(ต.) อันโต๊ก น. เต่า ตะพาน้ำ (ต.)

ในพจนานุกรมฯ (๒๕๒๕: ๗๔๐) อธิบายคำว่า “วาว” ไว้ดังนี้

วาว ๒ น. เรียกลมที่พัดจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ในต้นฤดูหนาวว่า ลมวาว (มอญ วาว = หนาว)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพจนานุกรมฯ ใช้ทั้งคำว่า “ทะเลง” และ “มอญ” ในการบอกที่มาของคำซึ่งผู้เขียนเห็นว่าพจนานุกรมฯ น่าจะเลือกใช้คำว่า “มอญ” ซึ่งเป็นคำที่คนทั่วไปเข้าใจและคุ้นหูมากกว่า นอกจากนั้นในตำราที่กล่าวถึงหรืออ้างถึงคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ก็จะใช้คำว่า ภาษามอญกันทั้งนั้น (สุเอ็ด กษสณี ๒๕๑๑: ๗๓๐-๗๕๒ วิจิตรวาทกิจ ๒๕๒๔: ๖๗-๖๘) (ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ ออยุธยา ๒๕๒๖: ๑๙๔)

^๕ คำว่า “ปสาน” (พจนานุกรมฯ: ๕๖) อธิบายว่าเดียวกับ “ยี่สาน หรือ ยี่สาน” แต่พจนานุกรมฯ

นอกจากพจนานุกรมฯ จะใช้คำ “ทะเลง” และ “มอญ” ในการบอกที่มาของคำแล้ว ผู้เขียนยังพบว่าพจนานุกรมฯ ใช้ทั้งคำ “อิหร่าน” และ “เปอร์เซีย” ในการบอกที่มาของคำ

ตัวอย่าง

กะลาตี น. ลูกเรือ... มลายู กะลาตี จากคำอิหร่าน ขะลาตี กุหร่า น. สีเทาเจือแดง...

(เทียบ ทมิฬ กุลลา ว่า หมวก, อิหร่าน กุลาว่า กระบังหน้า) บำระบุน น. นกปรอด

(เทียบ อิหร่าน bulbul ว่า นกในตึงเกล) วิลาด, วิลาศ ว. ของยุโรป... (เปอร์เซีย wilyat) ยี่สาน, ยี่สาน^๕ น. ตลาดของ

แห่ง, ที่ขายของแห่ง (เปอร์เซีย bazaar) พระยาอนุমানราชชน (๒๕๑๗: ๖๖) อธิบาย

ว่าคำว่า อิหร่าน และ เปอร์เซีย หมายถึง

ภาษาเดียวกัน ดังนั้นการที่พจนานุกรมฯ ใช้

คำทั้งสองในการบอกที่มาของคำ จึงทำให้เกิดความสงสัยและสับสนแก่ผู้สืบค้นที่มาของคำ

น. ตลาดของแห่ง, ที่ขายของแห่งซึ่งมีความหมายเช่นไม่ได้เทียบที่มาของคำไว้

๓. คำบางคำ พจนานุกรมฯ น่าจะบอกที่มาของคำให้ชัดเจนได้ เพราะเป็นคำใหม่ หรือเป็นคำที่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในภาษานั้น ๆ โดยเฉพาะ และเป็นคำที่ผู้เขียนเข้าใจว่าคนไทยส่วนใหญ่รู้จักกันดี

ตัวอย่าง

ภาษาอังกฤษ เช่น การ์ตูน เค้ก ปรู๊ฟ สลัด (อาหาร) ภาษาญี่ปุ่น เช่น กิโมโน สุกียากี้ ภาษาจีน เช่น กังฟู กังไส เกาลัด โป๊ยเซียน จั๋ว (การแสดง)

ส่วนคำที่เกี่ยวข้องกับลัทธิหรือศาสนา บางศาสนา^๖ พจนานุกรมฯ น่าจะบอกที่มาของคำให้ชัดเจนได้ เช่น ละหมาด ละหมาด ฉานาชะฮ์

๔. การบอกที่มาของคำที่มาจากบางภาษา เช่น จีน มลายู พจนานุกรมฯ จะบอกคำในภาษาเดิมเพื่อเป็นแนวเทียบให้ผู้อื่นผู้เขียนพบว่ายังมีความลึกลับกัน

คำที่พจนานุกรมฯ บอกว่ามาจากภาษาจีน พวกหนึ่งบอกเพียงว่ามาจากภาษาจีนเท่านั้น เช่น กอเอี้ยะ เย็นตาโฟ หรือ เย็นตาโฟ ลันเตา ส่วนคำอีกพวกหนึ่ง

พจนานุกรมฯ จะถ่ายเสียงด้วยตัวอักษรไทยไว้ท้ายคำนั้น

ตัวอย่าง

ดินจี่ ... (จ. ดี่จี่) ตะหลิว ... (เทียบ จ. เตี้ยะ ว่า กระทะ หลิว ว่า เครื่องแซะ เครื่องตัก) ตัง ... (จ. ตังจ๋ย) ง่วน ... (จ. หง่วน)

ส่วนการเทียบที่มาจากภาษามลายู ภาษาเปอร์เซีย หรือ ภาษาทมิฬ ก็มีความลึกลับเช่นกัน คือ มีทั้งบอกรูปคำเดิมด้วยการถ่ายเสียงเป็นตัวอักษรไทย และเป็นตัวอักษรโรมัน

ตัวอย่าง

กูดิก้า ... (มลายู *guliga*) จับปิ้ง ... (ม. จะปั้ง) เซบักตะกร้อ ... (ม. เซบักว่า ตะกร้อ) ฉลาง ... (มลายู ว่า ชะล้ง) สุกหนี่ ... (มลายู *suji* = ผ้าเครื่องปัก) สลาดัน ... (เทียบมลายู *selatan* = ลมใต้) สลัด ๒ ... (เทียบมลายู *salat* = ช้องแฉบ) กุหระ ... (เทียบทมิฬ *कुलुवा* ว่า หมวก) สาเก ... (เทียบทมิฬ *sakki* = ขนุน) ยี่หระ ... (... เทียบ ทมิฬ *ยี่หระ* ...) สกา ... (เทียบทมิฬ *बासका*) บันหย่า ...

^๖ คำว่า "อิหม่าม" (พจนานุกรมฯ : ๕๐๘) ซึ่งเป็นคำเรียกหัวหน้าสุเหร่า หรือมัสยิดในศาสนาอิสลาม พจนานุกรมฯ บอกว่ามาจากภาษาอังกฤษว่า imam

(เปอร์เซีย *บันทึก* ว่า...) สุหร่าย...(เปอร์เซีย *surahi*) วิลาด, วิลาส ... (เปอร์เซีย *wilayat*)

๕. คำที่มาจากภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมฯ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยนั้นผู้เขียนพบว่า การบอกรูปคำภาษาเดิมของพจนานุกรมฯ มีบางคำที่บอกไม่ตรงกับรูปคำ^๑ ในภาษาเดิม

ตัวอย่าง

กำพง ... (ข. กำพง ว่า ท่านั้น ...) รูปคำที่ถูกต้อง คือ กำพ่ง

กระพัง ๑ ... (เทียบ ข. ตูรพ่าง ป่อที่เกิดเอง) รูปคำที่ถูกต้อง คือ ตูรพ่าง

กราด ๑ ... (ข. จูราศ) รูปคำที่ถูกต้อง คือ จูราศ

ขัต ๑ ... (ข. จสฺ) รูปคำที่ถูกต้องคือ จาสหรือบอกรูปคำภาษาเดิมไว้ต่างกัน

ตัวอย่าง

กำจัต ๒ ... (ข. ขุจัต) ขจัต ... (ข. ขุจัต)

รูปคำที่ถูกต้อง คือ ขุจัต กำบิต ... (ข.

กำบิต) กระทบิต ... (ข. กุบิต มีค) รูปคำที่

ถูกต้อง คือ กำบิต

การศึกษาประวัติของคำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับที่มาของคำว่าคำนั้น ๆ มาจากภาษาอะไร มีรูปมีเสียงใกล้เคียงกับคำในภาษาไทย เป็นคำที่รับมาจากภาษานั้น ๆ โดยตรง หรือรับมาจากภาษาอื่นอีกทอดหนึ่ง ล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าศึกษาค้นคว้ากันต่อไป ส่วนการเสนอความคิดเห็นในบทความนี้เป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งส่วนหนึ่งที่ผู้เขียนมองเห็นเท่านั้น แต่หากเสี้ยวนี้ส่วนนี้จะช่วยให้พจนานุกรมฯ ถูกต้องเรียบร้อยสมบูรณ์สมกับที่จะเป็นตำรารวมคำภาษาไทยที่ถูกต้อง ผู้เขียนก็จะยินดียิ่งนัก ☺

^๑ ในบทความนี้เทียบรูปคำภาษาเขมรจากพจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับพระยาอนุมานราชชน

บรรณานุกรม

- วิจิตรมาตรา, ขุน. "ลักษณะและวิวัฒนาการของภาษาไทย." *คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, ๒๕๑๑.
- วิจิตรฯ แสงพลสิทธิ์. *ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕.
- บรรจบ พันธุเมธา. *พจนานุกรมเขมร-ไทย*. ฉบับทูลพระยาอนุমানราชชน. เล่ม ๑, พระนคร : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๑๗.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓*. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๕.
- *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.
- สมโรจน์ สวัสดิ์กุล, ท่านผู้หญิง. "อิทธิพลภาษาต่างประเทศ" *รายงานการสัมมนาการใช้ภาษาไทย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๒๖.
- สุเ็ดด กชเสนี. "วิชานวัตกรรมศาสตร์เรื่องภาษามอญ" *คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, ๒๕๑๑.
- อนุমানราชชน, พระยา. *นิรุกติศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๗.

...ยังมีเด็กพิการอีกมากมายในสังคมไทย โดยเฉพาะเด็กพิการในชนบทที่ยากไร้ เด็กน้อยเหล่านี้ต้องทนทุกข์ทรมานกับความพิการของตนเอง มีชีวิตอยู่เพียงเพื่อรอเวลาที่จะจากโลกนี้ไป.... เหตุการณ์เช่นนี้จะมีอยู่หรือในสังคมไทย.... ท่านช่วยเหลือได้ที่จะให้ชีวิตน้อย ๆ นี้มีความหมาย ได้รับการพัฒนาฟื้นฟู.... มีชีวิตใหม่ที่ไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม.... ด้วยการบริหารการเงินเพื่อการดำเนินงานในโครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชนและศูนย์สาธิตการฟื้นฟูเด็กสมองพิการ

"ความรักและการแบ่งปันในสังคมไทย ไม่เคยแล้ง"

ติดต่อบริจาคได้ด้วยตนเองที่ มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ บ้านเลขที่ ๘ ซอยน้อมจิตต์ ถ. นเรศ บางรัก กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทรศัพท์ ๒๓๔-๙๗๒๗ หรือทางไปรษณีย์โดยเช็ค ธนาถิติ หรือตัวแลกเงินในนาม มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ ส่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์กลาง

(เพื่อที่ประชาสัมพันธ์)

อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ & ๒ (๒๕๒๖) ฉบับ "๑๕ ปีคณะอักษรศาสตร์"

๔๐ บาท

จุไรรัตน์ ถิ่นชะลวี่	คำขออนในภาษาไทยสมัยสุโขทัย
เจตนา นาควิษระ	วรรณคดีที่ศึกษากับอุคคมศึกษา
พจนา เถืองอรุณ	การเดินเรือพาณิชย์กับเศรษฐกิจไทย ๒๓๙๘-๒๔๖๘
ถัญญรัตน์ เวชศาสตร์	เพลงร้อยพรรษา : บทเพลงแห่งศรัทธา
อนัญญ์ เจริญสุภกุล	คติจักรวาล พุทธศาสนาเถรวาทหลังกวางค์ที่มีอิทธิพลต่อแบบเมืองและ สถาปัตยกรรมไทย
วันตา คัดันต์	มารี คอดเรลลี กับนวนิยายและเรื่องสั้นของไทย
พัชร โกลาสนันทุร	การยืมและทัศนคติเกี่ยวกับการยืมภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทย
มลวัลย์ แดงแก้วฟ้า	น้ำมน : ความฝันของเสนาบดีไทย
นางเยาว์ จิตตะปุตตะ	สมาคมจีนกับการเมืองการปกครองไทย ๒๔๕๑-๒๔๗๕
อุทัย ดุลยเกษม	ขบวนการพัฒนา กับความเป็นเชื้อชาตินิยม
อัญชัน สวัสดิ์โอ	การค้ากับต่างประเทศของไทย : สถานภาพและพัฒนาการ
สมัยชัย สว่างบุตร	นักปฏิวัติหญิงรัสเซีย : การต่อสู้ทางการเมืองในทศวรรษ ๑๘๗๐
ปัทมรัตน์ วงศ์ตันตรี	บทละครเรื่อง "แมลงวัน" ภาพสะท้อนแนวคิดของชาตรีเรืองเสรีภาพ
อุษณีย์ จวักรรัตน์	การเก็บภาษีอากรหัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันออก ๒๓๙๗-๒๔๓๖
พันธ์ย์ สรรคบุรณรัถย์	การอ่านหนังสือภาษาอังกฤษกับนักศึกษามหาวิทยาลัย
อนันต์ชัย เถาพะพันธ์	กำเนิดมหาวิทยาลัยตะวันออก
ไซตรีส โกวิทวัฒน์พงศ ธิ	มาร์เซต พฐุสตัดกับชนมมัตเลน
มณู วัลยะเพ็ชร	การพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติระยะที่ห้า พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙

และบทวิจารณ์หนังสือของ วารุณี ไอสถารมย์ สุนัย-ครองยุทธ์ แดมสุข นุ่มนนท์ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

พิมพ์ที่ สักดิโสภการพิมพ์ ๑๗๖ ทวอกรราชศักดิ์ ถนนบำรุงเมือง กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๒๒๐๙๐๒